

Nhà nước- nguồn gốc

Nhà nước, hiểu theo nghĩa pháp luật, là một tổ chức xã hội đặc biệt của quyền lực chính trị được giai cấp thống trị thành lập nhằm thực hiện quyền lực chính trị của mình. Nhà nước vì thế mang bản chất giai cấp. Nhà nước xuất hiện kể từ khi xã hội loài người bị phân chia thành những lực lượng giai cấp đối kháng nhau; nhà nước là bộ máy do lực lượng nắm quyền thống trị (kinh tế, chính trị, xã hội) thành lập nên, nhằm mục đích điều khiển, chỉ huy toàn bộ hoạt động của xã hội trong một quốc gia, trong đó chủ yếu để bảo vệ các quyền lợi của lực lượng thống trị. Thực chất, nhà nước là sản phẩm của cuộc đấu tranh giai cấp.

Bản chất của nhà nước

Nhà nước mang bản chất giai cấp. Nhà nước chỉ ra đời từ khi xã hội phân chia giai cấp. Giai cấp nào thì nhà nước đó. Do trong xã hội nguyên thủy không có phân chia giai cấp, nên trong xã hội nguyên thủy không có Nhà nước. Cho đến nay, đã có 4 loại Nhà nước được hình thành do 4 giai cấp tương ứng thành lập ra: Nhà nước chủ nô, Nhà nước phong kiến, Nhà nước tư sản, Nhà nước vô sản (Nhà nước xã hội chủ nghĩa). Nhà nước được giai cấp thống trị thành lập để duy trì sự thống trị của giai cấp mình, để làm người đại diện cho giai cấp mình, bảo vệ lợi ích của giai cấp mình.

Đặc trưng của nhà nước

Nhà nước có những đặc điểm sau:

- Nhà nước có quyền xây dựng, sáng tạo pháp luật và có quyền điều chỉnh mọi quan hệ xã hội bằng pháp luật.
- Nhà nước có quyền ban hành các sắc thuế và thu thuế.
- Nhà nước có quyền phân chia lãnh thổ thành các đơn vị hành chính.
- Nhà nước có quyền lực chính trị công cộng đặc biệt; có bộ máy cưỡng chế, quản lý những công việc chung của xã hội.

Chức năng của nhà nước

- Ban hành pháp luật và văn bản dưới luật;
- Ban hành các chính sách kinh tế vĩ mô, điều tiết, điều phối các chính sách kinh tế - xã hội;
- Đầu tư, cung cấp sản phẩm, dịch vụ xã hội cơ bản (cấp phép, kiểm dịch, kiểm định, giám sát, kiểm tra, v.v...);
- Giải quyết các vấn đề xã hội (người già, trẻ em, người tàn tật, v.v...);
- Bảo vệ môi trường, giao thông, phòng chống thiên tai, bão lụt, v.v...

Nhà nước xã hội chủ nghĩa

- Là tổ chức mà thông qua đó, Đảng của giai cấp công nhân thực hiện vai trò lãnh đạo của mình đối với toàn xã hội
- Là một tổ chức chính trị thuộc kiến trúc thượng tầng dựa trên cơ sở kinh tế của CNXH
- Là một nhà nước kiểu mới, thay thế nhà nước tư sản nhờ kết quả của cuộc cách mạng XHCN
- Là hình thức chuyên chính vô sản được thực hiện trong thời kỳ quá độ lên CNXH

Tư bản chủ nghĩa với xã hội chủ nghĩa

Khác nhau:

Tư bản chủ nghĩa	Xã hội chủ nghĩa
Lực lượng sản xuất thấp	Lực lượng sản xuất cao
Chế độ tư hữu về tài liệu sản xuất chủ yếu	Chế độ công hữu về tài liệu sản xuất chủ yếu
Bất bình đẳng giữa các giai cấp	Bình đẳng giữa các giai cấp
Áp bức bóc lột sức lao động	
Nhà nước tư sản	Nhà nước chuyên chính vô sản
Xã hội con người phát triển phiến diện	Xã hội con người phát triển toàn diện

Giống nhau:

Tính ưu việt của xhcn

- (1) Mục tiêu cao nhất của CNXH là giải phóng con người khỏi mọi ách bóc lột về kinh tế và nô dịch về tinh thần, tạo điều kiện cho con người phát triển toàn diện;
- (2) Cơ sở vật chất của CNXH được tạo ra bởi một lực lượng sản xuất tiên tiến, hiện đại;

- (3) CNXH là từng bước xóa bỏ chế độ tư hữu tư bản chủ nghĩa, thiết lập chế độ công hữu về tư liệu sản xuất;
- (4) CNXH tạo ra cách tổ chức lao động và kỷ luật lao động mới với năng suất cao;
- (5) CNXH thực hiện nguyên tắc phân phối theo lao động;
- (6) Nhà nước trong CNXH là nhà nước dân chủ kiểu mới, thể hiện bản chất giai cấp công nhân, đại biểu cho lợi ích, quyền lực và ý chí của nhân dân lao động;
- (7) Trong xã hội xã hội chủ nghĩa (XHCN), các quan hệ giai cấp - dân tộc - quốc tế được giải quyết phù hợp, kết hợp lợi ích giai cấp - dân tộc với chủ nghĩa quốc tế trong sáng;

Nhà nước Việt Nam

Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam, theo Hiến pháp năm 1992 (đã được sửa đổi, bổ sung vào năm 2001), là một Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa (Điều 2, Hiến pháp). Đây là sự kết hợp của hai kiểu Nhà nước: Nhà nước xã hội chủ nghĩa và Nhà nước pháp quyền.

Bản chất

Do là Nhà nước pháp quyền, nên Nhà nước Cộng hòa Xã hội chủ nghĩa Việt Nam mang các bản chất chung của Nhà nước pháp quyền, đó là:

- Các cơ quan Nhà nước được thiết kế, hoạt động trên cơ sở pháp luật. Bản thân Nhà nước đặt mình trong khuôn khổ pháp luật. Hiến pháp Việt Nam năm 1992 (đã được sửa đổi, bổ sung năm 2001) có quy định rõ địa vị pháp lý, chức năng, thẩm quyền của các cơ quan Nhà nước bao gồm Quốc hội (Chương VI Hiến pháp, Luật Tổ chức Quốc hội Việt Nam), Chủ tịch nước (Chương VII Hiến pháp), Chính phủ (Chương VIII Hiến pháp, Luật Tổ chức Chính phủ), Tòa án nhân dân và Viện kiểm sát nhân dân (Chương X Hiến pháp, Luật Tổ chức Tòa án nhân dân, Luật Tổ chức Viện kiểm sát nhân dân), Ủy ban nhân dân và Hội đồng nhân dân (Chương IX Hiến pháp, Luật Tổ chức Hội đồng nhân dân và Ủy ban nhân dân). Đối với các Bộ, cơ quan ngang Bộ, cơ quan trực thuộc Chính phủ, ban quản lý các khu kinh tế, thì có các Nghị định của Chính phủ quy định về chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của họ.

Nhà nước mang bản chất giai cấp, là tổ chức để thực hiện quyền lực chính trị của giai cấp thống trị. Cho đến nay đã có các kiểu Nhà nước chủ nô, Nhà nước phong kiến, Nhà nước tư sản, Nhà nước xã hội chủ nghĩa. Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam là kiểu Nhà nước xã hội chủ nghĩa, thể hiện ở:

- Nhà nước do Đảng Cộng sản Việt Nam lãnh đạo. Đảng Cộng sản Việt Nam lãnh đạo Nhà nước Việt Nam thông qua quyết định các chủ trương, đường lối và thông qua việc đưa đảng viên của mình vào nắm giữ các chức danh quan trọng của Nhà nước.

Các bản chất khác của Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam là:

- Không có sự phân chia giữa 3 ngành lập pháp, hành pháp, và tư pháp, mà là sự phân công có phối hợp giữa 3 ngành này.
- Là Nhà nước đơn nhất và tập quyền: Ở Việt Nam chỉ có một Hiến pháp chung. Các địa phương không có quyền lập hiến và lập pháp mà chỉ có quyền lập quy. Ủy ban nhân dân các cấp chịu sự chỉ đạo của Ủy ban nhân dân cấp trên và của Chính phủ.

Ngoài ra, theo Hiến pháp, Nhà nước Việt Nam còn có bản chất sau:

- Nhà nước của dân, do dân và vì dân.

Bộ máy Nhà nước

Nhà nước Việt Nam là hệ thống 4 cơ quan. Đó là:

- Các cơ quan quyền lực (cơ quan lập pháp): Quốc hội, Hội đồng Nhân dân.
- Các cơ quan hành chính (cơ quan hành pháp): Chính phủ, các Bộ, cơ quan ngang Bộ, cơ quan trực thuộc Chính phủ, Ủy ban Nhân dân.
- Hệ thống cơ quan xét xử: Tòa án nhân dân tối cao và Tòa án nhân dân địa phương.
- Hệ thống cơ quan Kiểm sát: Viện kiểm sát nhân dân tối cao và viện kiểm sát nhân dân địa phương.